

ACC. NR M. 173

Dubblätt  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Sägner och tro. (från Stockamöllan)

Uppteckningar av Helge Rosén.

Under sommaren 1921 tillbragte jag några dagar i Stockamöllan i Skåne och lyckades där, tack vare anvisningar från grosshandlare W. Sonesson och folkskolläraren K. Holmquist, komma samman med flera äldre personer, som voro "laddade med historier." Av uppteckningarna meddelas härmed en del, som äro gjorda efter en och samma talesman, en 80-års man, som ända till för 7-8 år sen bott i närheten av Knutstorp men nu är bosatt i Billinge.

De döda.

På ett ställe va där en kvinna, som inte levt, som hon skulle, l å när hon va dö, så va hon på loftet, där hon bott, å spann. Folket fick inte nån ro. Men till sist ble de för gammalt, så där ble tyst.

På ett ställe ve Knutstorp va där varsel, så piorna fick inte nån ro. Rätt som de va, asa där nåt ner för väggen. En gång kom där en snickare, som hette Y., å skulle göra nåt, å han fick reda på det. "Ja vill ligga här", sa han. De kom på samma sätt å asa ner för väggarna. Men han börja läsa och fråga, va de gick etter, å han fick svar. Sen kom han te mor å skulle göra en väv, å hon fråga, va de va. "Vet du, Elna," sa han, "de toras (vågar) ja inte si." De hade följt hela kroppen ända upp till halsen.

Den döde som rev ihjäl pigan. (5 sid)

Där va en man, som allti va så trevlig på gille. När han va dö, å di hade begravning, så satt di å tala om, att han hade vatt så trevlig, medan han levde. Då va där en pia, som sa: "Va ger Ni mej, om ja skaffar hem honom?" Hon for åsta å kalla på honom. Han ba så för sej, att han skulle få ligga. Men de ville hon inte. Hon hade ett nysta mä sej, å för var gång hon kalla, vira hon om kyrkan ett slag. De va meningen att han inte skulle komma så fort efter. Men han kom etter. När hon kom hem, så hade di stängt alla dörrar. Hon ga sej opp på loftet å kom te lemnen, men den va också stängd, å då måste hon släppa livet te, å den döde rev ihjäl henne.

På ett ställe satt där en gång nära käringar å pior å karda ull. Den ene å dom hade blett mä glytt, å de kom på, medan hon satt å karda, å hon smög sej ut å va borta en liten tid, å då hade hon kastat den i mölledammen, å sen kom hon tebaka, som om ingenting hänt. Men sen hördes där varsel, "Ah mor, ah mor," sa de. De va där folk, som hörde.

På Rosendal har där inte vatt bra herrskap i gamla tider. Där va en gång en herreman, som när han va dö, körde mellan Hälsingborg å Rosendal. Stundom skulle han ligga där, å då skulle pian bädda. En gång va hon på nöje en sommarkväll, men så förnam hon, att hon glömt å bädda. Hon rusa hem å gjorde de. Herremannen

kom å så skulle han skänka henne drickspengar, för att hon bäddat. 1  
Men hon höll fram förklät, å pengen föll rätt igenom.-Där va en  
präst, som skulle mana ner dem, å han gick å mötte herrskapet  
ve Brohús, en kort stump från stan, å han börja läsa å mana herr-  
skapet ner ve vägen.

De va en gång en präst, som kunde säga, vart di va komma 2  
hän,när di va döda. Så va där en dräng, som låtsa sej va dö å la  
sej i en kista, å di satte ner en i graven. Men di kasta jord på  
en, för di tyckte inte om en. Så kom prästen, å han sa:"Ack, var  
ska ja finna honom, jag ser honom varken i himlen eller i helve-  
tet."Så kunde inte drängen hålla sej längre å dog. Å just då sa  
prästen: "Oh, nu sjönk han ner i helvetets avgrund."

Förr bruka de å dra ihop bål, när nån hade blitt dödad.  
I Aska ängar va där en, som hade blitt dödad, ja vet inte, hur  
de gick till, om han föll å vagnen eller hur. Alla, som gick för-  
bi, kasta en kvist på bålet. De finns nog kvar ännu.

Å likets ögon eller mun öppna, så kommer snart ett an-  
nat lik efter.

En bror te mej hade ont i foten,då han va sjul-åtta år  
gammal. Så va där nån, som dog i nabogården, å då gick han dit  
å tog likets högra hand å rörde vid foten. Om den ble bra minns  
ja inte, för ja va liten då. Men att låta lik ta mä sej sjukdom,  
de va där många, som gjorde.

"Trussale". På ett ställe va där liasom två bockar, som hop- 2  
på golvet om natten, å ibland va de liasom på vinden.

På Nedangården i Röstånga bodde där en gång en, som hette N.N., å han hade en häst, som dog för sej. Då bjöd han alla sina bröder, 6 starka karlar, dit för å slå bort sorgen. Drängarna bjöds mä. Störstdrängen söp sej full, å när di skulle gå, skulle den andre drängen bära lyktan. Han (= den med lyktan) gick först å när han kom te stallängan å lyckte opp dörren, så såg han en karl stå där i en krok, men han hade inte nåd huvud. Han gick tiande. Men störstdrängen, när han kom, han börja å svärja å leva. Men han hade inte väl ordet ur munnen, förrän nåt to å kasta' en bort i hackelsehoen. Han va dålli flera dar etter, för se, de går inte å truskas mä sånt trussale.

Bäckatrasken. Min mor gick en gång igenom en stor bögeskov (bokskog), å då kom där nåt trussale etter'na å trampa nå på hälarna. De sa: "Vill du gnälla hurre å." Men mor tia stilla, å när hon kom hem, hade di nåt rökelseverk, å de hjälpte. De va nog slätt inte nåt annat än bäckatrasken.

Bäckahästen kom i stallarna. En gång skulle en ko kalva på ett ställe, å bäckahästen skapte sej om te en kalv. När pian kom in, så lå där en kalv på tillen. Hon skulle förstås känna efter, om de va en han eller hon, men då hodra han te å sa: "Pian kände på mina nossar."

Gluggson sökte gå mellan benen på folk å fläka upp dem. Di å ludna å ha vass to-ställning å kan väl utvidga sej.

Den onde. På ett ställe hade de förbindelse med den onde. Så kom prästen hem till dom, å han såg en liten en, som satt ve kaelugnen. "Va heter du?" frågade prästen, å de frågade han tre gången. "Ja heter gammal," sa pågen. "Ja, antingen du heter ung eller gammal, ut ska du," sa prästen. På den tiden hade de bly i fönstren - ja minns ännu, då ja va barn, att di hade de - å där stack han ett hål igenom. Å där mana han pågen ut.

I Konga va där två gårdar, som lå tätt ve varandra, mä bara en väg emellan. Di hade ässe en sån där. Di hade en påg å en tös, som gick i skolan. Om lördä e.m. var de fria, å då sa pågen: "Vill Ni inte följa mä oss hem å lega, för där ä bara den lille pågen å vi hemma"- för se, han försto inte, vem de va. Di va mycket rika på de stället, för se den, som har mä den å göra, dom fattas ingenting.

Sägner om patron X. (densamme, som omnämnes i min bok: Från Bosgården och Tuvefäladen. X. hade sån stor rikedom å den hade han nock inte kommit åt på ärligt sätt. Han piska folket, så han kunde inte få nån å stanna nån längre tid, men på slutet blev det bättre. Xs far red ihjäl sig. Han hade varit på krogen å fyllat sej, å när han kom te Ks smedja, så föll han å slo ihjäl sej. Annars bruka de å resa nån åminnelse efter en, som

slagit ihjäl sig, men han va så le, så di ville väl inte göra nåt 4  
åt sånt etter' en. Moran va le, hon mä. Hon ble blind, för se  
där ska väl nån dällighet följa mä.

En gång va X. körande mellan Z. och Y. med sin fru.  
När han skulle vrida å ve vägen, som ledde till -(hans gård),  
så gick där en svart hund å ville åka mä. Men då sa frun: "Ska  
den åka mä, så vill inte ja," å då försvann den.

En Ja kände en, som tjänat hos X., å där va minsann  
nåt å se. Han passa hästarna, å efter att X. va dö, så va de  
ofta om natten, då han lå i drängkammaren, att han tyckte, att  
dörrarna öppnades å att hästarna betts å va lösa. Men när han  
steg opp å kom ut, så va allt i ordning. Dörrarna va stängda  
å hästarna bundna.

En gång skulle han ta sej en fäng klöver, men då  
va där nån, som katsa' en bort i säakistan. De va ende gången,  
han ble ofredad. - En annan gång - de va strax efter de att X.  
va dö - såg han ut genom ett fönster, å då såg han en varelse  
liasom ett lejon, som var gult till färgen å bliade så rälit.  
Men så försvann de. Där va en pia, som behövde gå ut om natten,  
å hon såg samma liknelse.

När X. va dö, så såg han (=drängen) en natt, att  
där va tänt på hans (Xs) rum. Om morgonen frågade han piorna,  
om där hade vatt främmande, men de hade där inte, så de va var-  
sel.

ACC. NR M. 173LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

5

Herremän. På Knutstorp var där en herre, som hette Brahe. En julafton red han på en vit häst å satte eld på en by. Stalldrängen tog emot hästen, när han kom tillbaka, å han såg tydligt röda fläckar på den. Bönderna hade den bästa jorden där å ville inte släppa den, förrän arrendetiden va slut, men Brahe ville själv ha den, å de va därför han gjorde de. Där va mycke varsel etter honom, men hur de visa sej, minns ja inte.

De va en gång en bonde, som inte hade gjort rätt för sej, å därför kallade herremannen honom te sej. Han hade en stor hund, som låg under bordet, för bonden va hans överman, så han (herremannen) hade inte rätt på honom. "Nu ska du ha pisk", sa herremannen, "å va vill du göra?" "Ah, en resolverad karl har allti nåt å slåss mä," sa bonden, å så tog han hunden å börja dänga på herremannen mä.

Sista kärven, kläddes ut som en mänska å kallades *nega*-kråkan.

191.